

ночас відбувається диференціація трудових процесів, розподіл праці в глобальних масштабах. В умовах мережного суспільства капітал скоординований у глобальному масштабі, тоді як праця індивідуалізована.

Висновки. Економічна система, в основі якої мережна основа, характеризується трансформацією великої кількості сфер та галузей, в тому числі сфери праці з її робітниками та власниками фірм.

Питання про джерела експлуатації, еволюцію історичних форм нерівності залишається дискусійним. Зміни в положенні учасників виробництва і розподілу доходів, пов'язані з розвитком мережних форм організації економіки, підтверджують позицію, яка визнає наявність різноманіття існуючих форм соціальних відносин, їхню трансформацію під впливом зрушень соціально-економічних умов.

Список літератури

1. Castells, M. The Rise of the Network Society [Text] / M. Castells. – Oxford. : Blackwell Publishers, 1996. – 384 p.

2. Маркс, К. Капітал. Т. 3. [Текст] / К. Маркс. – К. : Держполітвидав УРСР, 1954. – 873 с.

3. Самуэльсон, П. Экономика. [Текст] / П. Самуэльсон. – М. : Прогресс, 1964. – 564 с.

Отримано 30.09.2009. ХДУХТ, Харків.

© І.І. Помінова, 2009.

УДК 336.77: (338.46:640.4)

Л.А. Бовш, здобувач (*УТТГ, Київ*)

МАКРОЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ГЕОПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Проаналізовано макроекономічне інвестиційне середовище та система відповідних чинників як індикаторів у системі прийняття рішень.

Проанализированы макроэкономическая инвестиционная среда и система соответствующих инвестиционных решений.

Examined in this article are the macroeconomic investment environment and relevant factors as the indicators in the managerial scheme of the investment process.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні Україна переживає економічний і політичний колапс: уряд не здатен забезпечити стабільність, а фінансова система потерпає від зовнішніх

та внутрішніх потрясінь через відтік грошей з платіжного обороту. У той же час, Україна має значний економічний потенціал, що включає достатнє забезпечення природними ресурсами та інтелектуальні можливості країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями макроекономічного регулювання кризових ситуацій займались Дж. М. Кейнс, Дж. Сакс, П. Самуельсон, С. Фішер, М. Фрідмен, Й. Шумпетер; серед вітчизняних науковців: А. Гальчинський, В. Лагутін, І. Луніна, І. Лютий, Ю. Пахомов, А. Чухно та ін. Проте, слід відмітити, кожна нова криза має свої причини, форми прояву й характер розвитку. Тому оцінка інвестиційного ринку в умовах фінансової кризи є актуальним на сьогодні питанням.

Метою статті є оцінка інвестиційного потенціалу в умовах фінансової кризи та виявлення шляхів виходу України з кризового стану, а також вплив світової рецесії на розвиток підприємств готельного господарства України в рамках інвестиційного процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нинішню кризу у світі визначають як фінансову за своїм походженням і змістом, хоча її підґрунтя є глибинні внутрішні процеси в економіці, пов'язані з циклічністю її розвитку. Розглянемо позитивні та негативні сторони ситуації, що склалась у країні. Фінансова криза, що мультиплікаційним ефектом поширилась зі світової економіки на українську, викликана, перш за все, політичними негараздами. Причину шукати потрібно не в сьогоднішній, а в минулому. Розпочинаючи процес переходу України до ринкової системи господарювання, уряд допустив ряд помилок: безконтрольність економічної системи в її становленні, тотальна, по суті, фіктивна приватизація підприємств через майнові сертифікати, бездіяльність у регулюванні економічних, соціальних, екологічних та грошових процесів, а також повна безвідповідальність законодавчої та виконавчої влади за результати діяльності вже стали передумовами початку рецесії, яка до сьогодні була прихованою, а завдяки загальній фінансовій кризі була визнана урядом. Тобто бюрократизм, корупція та безвідповідальність влади різних рівнів управління створили передумови прихованого національного банкрутства України.

На кінець 2008 року держава не взяла на себе контроль за перебігом фінансової кризи, а навпаки, показала свою політичну та економічну неспоможність і некомпетентність. До того ж чергові перевибори не змінять ситуацію, адже в політичній системі не існує конкуренції економічних і соціальних позицій, а лише конкуренція перерозподілу влади. Допоки якісно не зміниться ситуація в політичній си-

стемі, позитивних зрушень, на нашу думку не буде. Таким чином, автор вважає причиною кризи невідповідність політичної структури вибогам часу та її некомпетентність, що підтверджується черговими провалами України на світовому економічному просторі: газові контракти, втрата можливості освоєння і розробки шельфів острова Зміїний тощо.

Щодо економічної системи, що представлена підприємствами та підприємцями, протягом 1990-2008 років вона показала широкі можливості та спроможність конкурувати зі світовими виробниками товарів та послуг. Про це свідчить значна частка агропромислового, металургійного комплексу на світовому ринку. Із поглибленням світової фінансової кризи, спадом споживання через економію коштів ці галузі, відповідно, стали більш вразливими. Так, за даними Держкомстату, у вересні 2008 року падіння виробництва в металургійній промисловості, машинобудуванні склало 4%. Основні причини: внутрішньополітична криза, значні коливання курсу гривні, інфляція – це явища, пов'язані з українською ситуацією; а проблеми в банківській сфері та експортоорієнтованих галузях – наслідки світової кризи.

У світлі цих макроекономічних тенденцій, які негативно впливають на кредитний та інвестиційний рейтинг України на геополітичному просторі, спробуємо винайти позитивні явища та потенційні можливості реанімації української економіки за короткий період часу.

Україна має вигідне геополітичне становище: знаходиться на перетині транспортних коридорів між Європою та Азією. Тому потрібно спрямувати кошти на створення належної інфраструктури, і, зокрема, переглянути якість дорожнього покриття. Гроші на це можна віднайти під випуск ОВДП, які будуть погашатися за рахунок транспортного збору з перевізників.

Україна має значні природні ресурси, які видобуваються з використанням застарілих неефективних технологій (наприклад, вугілля), або погано освоєні та розроблені через брак коштів. На нашу думку, потрібно надати право спільного підприємництва в цій сфері з правом розпорядження видобутком та вільного ціноутворення. Україна володіє такими корисними копалинами, як торф, газ, нафта, золото, сірководень, сіль, вапно, залізна руда тощо. А найголовніші ресурси, які визначають спеціалізацію країни на світовому ринку, – це родючі ґрунти та рекреаційні ресурси. Таким чином, оцінюючи інвестиційний потенціал, зосередимось на стратегічних макроекономічних напрямках: агропромислового комплексу, туризмі, металургійному комплексі. Щодо сільського господарства, слід відмітити, що цю галузь потрібно взяти під особливий контроль держави на законодавчому рівні та

відносно реалізації державних програм підтримки. Як показують світові тенденції, основною проблемою людства стане забезпечення якісними продуктами харчування та питною водою. Таким чином, потрібно здійснити обробку сільськогосподарських угідь на вищому науково-технічному рівні з правильною організацією праці. Сьогодні спостерігається відтік інвестицій з цієї галузі, пов'язаний з мораторієм на продаж землі. Проте, якщо земля матиме статус товару, скуповувати її будуть ті, хто хоче і вміє на ній працювати. Для випадку нерационального її використання в законодавстві потрібно передбачити механізми її повернення. Слід зазначити, що, крім великої родючості земель, важливим чинником інвестиційної привабливості є низький ризик втрати врожаю через стихійні лиха.

Щодо металургійного комплексу, падіння попиту на внутрішньому та світовому ринку, що в основному є причиною скорочення обсягів будівництва та закриття підприємств-споживачів у США, змусило скоротити обсяги виробництва в цілому на 4%, а на деяких виробництвах (комбінат ім. Ілліча) на 50%. За прогнозами експертів цей показник може сягнути 20% і більше [3].

Щодо першопричини виникнення світової фінансової кризи – колапсу банківської системи, в Україні вона знайшла відображення у неспівставності структури української банківської системи і попиту. Основою попиту на кредитні гроші було житлове будівництво, попит на яке збільшувався з такими ж темпами зростання рентабельності капітальних вкладень. Банки скоротили питому вагу кредитування промисловості на користь будівництва та нерухомості. Проте обсяги продажу падали, тому виникла загроза банкрутства будівельних підприємств і ціни почали падати. Учасники ринку почали нести фінансові збитки і потрапили в так звану «пастку ліквідності», до якої додалась девальвація національної валюти.

Через загальні світові тенденції та бездіяльність Національного банку та уряду щодо проведення політики дефляції та стабілізації національної грошової системи фізичні та юридичні особи почали вилучати кошти з депозитів, чим послабили стан банківської системи. Відтік коштів склав близько 50 млрд грн, у тому числі 16 млрд грн депозитів, і не міг бути покритий за рахунок тільки рефінансування НБУ [1]. Домогосподарства надали перевагу зберіганню грошей удома у вигляді валюти, частина фізичних і юридичних осіб розмістили в більш надійних банках за кордоном. Таким чином, економіка позбавлена грошової маси, виробництво не авансується і змушене скорочувати діяльність і робітників.

Щодо туризму, Україна має рекреаційні ресурси, які здатні приносити значний дохід. Фінансова криза змусила економити домогосподарства. Так, за даними Держкомстату, українці вже тривалий час витрачають на відпочинок і культуру близько 2,5% свого доходу. А представники середнього класу готові викладати на розваги і відпочинок лише 13% витратної частини свого річного бюджету [1]. На рисунку представлені дані на чому економлять українці.

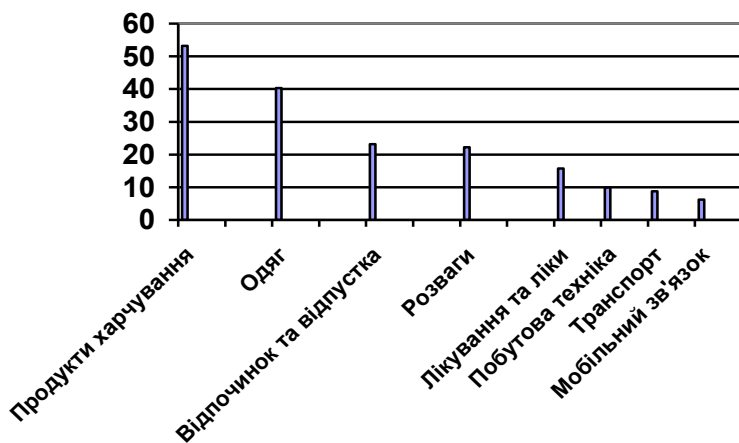


Рисунок – На чому економлять українці, %

Скоріше всього, українці нададуть перевагу відпочинку на місцевих курортах, які потрібно розбудовувати на світовому рівні. Цьому також сприяють заходи економічного і соціального характеру. Так, у 1998 році в Києві було проведено з'їзд членів ЄБРР. Україна показала свою спроможність проводити такого роду заходи і підготувала належну матеріально-технічну базу: було реконструйовано готелі міста, які отримали частково кошти з держбюджету та бюджету міста. Так, при значних витратах на модернізацію та реконструкцію готельні підприємства показали свою здатність за короткий час швидко повертати вкладений капітал, зберігаючи сталу ліквідність, і на сьогодні їхні активи розвиваються. В 2004 році підготовка до конкурсу «Євробачення» була не досить ретельною, і Україна втратила значні потенційні можливості з розвитку туризму і готельного господарства. Крім того, можна було показати Україну не тільки культурну, але й туристичну, привернути увагу потенційних інвесторів до різних галузей економіки. Сьогодні через фінансову кризу очікувати значні обсяги споживання

турпродуктів, заселення готельних підприємств не варто. Обсяги внутрішнього та в'їзного туризму значно скоротяться. І, відповідно, підприємства будуть зменшувати витрати.

Таким чином, маємо інфляцію, безробіття і в майбутньому – дефолт усієї народногосподарської системи.

Щодо настроїв інвесторів, вони мають різну температуру: від плюсової (обов'язково інвестувати) до мінусової (ні в якому разі не інвестувати). Але все зводиться до думки: поки не стабілізується політична ситуація в Україні, іноземні інвестори остерігаються вкладати гроші в українську економіку. Більшість компаній з управління активами очікують зниження вартості українських підприємств, бо вигідними будуть лише інвестиції за мінімально можливими цінами.

У світлі знакових для України подій (фінал з футболу Євро-2012) у готельному бізнесі набуває активізації процес оновлення матеріально-технічної бази, що потребує значних інвестицій.

Так, тільки в столиці України повинно бути 5-10 готелів класу „п'ять зірок” (на даний момент 2) і до 30 готелів класу „чотири-три зірки” (на даний момент 8), а також понад 30 малих готелів. Містами, що прийматимуть чемпіонат стануть Київ, Донецьк і Львів. Розглядаються також Дніпропетровськ, Одеса і Харків. У даний момент готелі Києва готові прийняти 15,5 тис. осіб, у регіонах існуючий рівень готелів і номерний фонд не може задовольнити потреби туристів. Наприклад, Донецьк може запропонувати послуги всього 19 готелів, Львів – 38 готелів необхідного рівня. Найбільш дефіцитною категорією є три- і чотиризіркові готелі з розвинутим конференц-сервісом і вартістю проживання до 100 доларів США за добу. Значна нестача малих готелів.

На кінець 2008 року готельний комплекс Києва, за даними Держкомстату України, нараховував 123 готелі різної форми власності, розрахованих на 15,6 тис. місць. З них 23 готелі місткістю понад 100 номерів, 60 – малі готелі (до 100 номерів) і заклади типу гуртожитку готельного типу. Це забезпечує проживання понад 1 млн осіб, третина з яких – іноземні громадяни, що складає близько 14% всього номерного фонду України і 50% всіх доходів.

Крім цього, за даними Держкомстату, показники завантаженості київських готелів усіх класів перевищують 56%. При цьому, середня завантаженість великих готелів складала в 2007 році 56,2%, малих готелів – близько 47%. У центральній частині міста завантаженість номерного фонду складала 65...75%, а в деяких випадках 90% (більшою мірою через дефіцит, а не підвищення обсягів попиту), що обумовлено такими чинниками:

- зростання цін на послуги розміщення;
- зниження кількості пропонованих знижок, що призводить до зростання показника середньої ціни продажу;
- попереднє бронювання і використання овербукінга.

Щодо цінової політики київських готелів, спостерігаємо зростання середньої ціни номера за 2006-2008 рр. на третину і зараз ціна складає 191,50 євро. Таким чином, ціни на готельні номери Києва завищені, що відбувається під дією не тільки якісних показників, а й факторів попиту. Отже, невідповідність ціни та якості характеризує низький рівень конкуренції.

Вищенаведене показує, що найбільш вдалим варіантом для України буде будівництво апарт-отелей, які матимуть відповідну категорію, що може бути присвоєна готелю. Апарт-отелі являють собою квартири або кімнати в житловому будинку або готелі, котеджі. Після проведення чемпіонату основними споживачами стануть ділові люди (зупинятимуться під час укладання контрактів), молоді люди (довгострокова оренда, придбання в кредит) та люди середнього віку. Інвесторами можуть виступати як юридичні, так і фізичні особи (для себе). Таким чином буде вирішена проблема завантаженості готелів після проведення заходу. Під час світової фінансової кризи це позитивний шанс для привертання уваги інвесторів, які в даний час надають перевагу заощадженням.

Кожна країна повинна знайти свій шлях виходу з кризи. У випадку України, яка має значний внутрішній і зовнішній борг і не бере достатньою мірою політичні й економічні зобов'язання щодо підтримки фінансового сектору, зокрема банківської системи, цей рецепт повинен бути мінімально витратним, але максимально ефективним і мати сильний політичний базис.

Держава в даній ситуації виявила себе недієвим пасивним механізмом: майже не впроваджувались регулятивні заходи, політична нестабільність збільшувала ризик інвестицій, які так необхідні економіці. Підприємницькі структури опинились у скрутній ситуації через призупинення кредитування, що спричинило масові банкрутства, поширення рейдерських захоплень. Так, за даними Антирейдерського союзу підприємців України, відбувається близько 3000 захоплень за рік із результативністю атак понад 90% [2].

Таким чином, на нашу думку, держава повинна спрямувати свої зусилля в таких напрямках:

- регулювання курсу національної валюти дієвими методами грошової політики. Поки що коливання курсу відбувалось унаслідок установлення попиту на валюту і маніпулювання ним при торгах на

міжвалютній біржі та під впливом виділення чергового траншу МВФ. Як зазначають експерти, така політика завідомо кризоутворююча;

- проведення пенсійної реформи зі створенням системи накопичення. Це створить передумови для розвитку фондового ринку, адже утворяться значні інвестиції, які існуючий ринок освоїти неспроможний через малу потужність (загальна сума пропонованих у ПФТС акцій складає 15,5 млрд. грн., ОВДП випущено на 8 млрд грн, а облігацій підприємств-резидентів – на 54 млрд грн). Таким чином складність інвестування полягає в тому, що через малий розмір ринку, а значить, через його низьку ліквідність, намітити стратегію виходу інвесторам дуже важко, тобто акції продати нелегко;

- нівелювати значний інфляційний ризик номінальною дохідністю. Інфляція тримається на рівні 23%, у той час як дохідність звичайних корпоративних облігацій складає не більше 20%, а державних – ще менше. Інвестори намагаються вкласти свій капітал у компанії, здатні змінювати свій дохід з урахуванням інфляції. Тому держава повинна не намагатися переконати інвесторів прийняти ризик, а взяти його на себе;

- створити закритий фонд для випуску глобальних депозитарних розписок, що вирішить проблему розміщення коштів, у тому числі пенсійних внесків, і контролю за відтоком капіталу;

- прийняття податкового кодексу, який би передбачав пільги для вітчизняних інвесторів, спрощення системи оподаткування – уведення єдиного соціального податку тощо;

- створення системи державних гарантій інвесторів та спрощення системи реалізації інвестиційних проектів.

Висновки. Таким чином, фінансова криза послабила геополітичне становище України на європейському фінансово-економічному просторі, проте через фактичну замкнутість і політичну основу виникнення може бути подолана лояльними кроками держави в сторону стабілізації економічної системи. Як показала практика, банківська система, незважаючи на провал будівельного буму, здатна подолати пастку ліквідності й відновити діяльність. Так, банки планують на початок вересня відновити кредитні операції (хоча під значно вищу відсоткову ставку – 30%), але враховуючи 23% інфляційний ризик позикова ставка є прийнятною. Увагу інвесторів на сьогодні здатна привернути знакова подія – проведення фіналу з футболу Євро-2012, що мультиплікативно викличе розвиток супутніх галузей. На нашу думку, для залучення коштів Україна не повинна брати в борг на зовнішньому ринку запозичень. Адже ці кошти потрібно повертати зі значними відсотками. Чи не краще здійснити додаткову емісію, хай

навіть це викличе додаткову хвилю інфляції. Проте, ураховуючи, що з фінансової системи було вилучено вкладниками понад 50 млрд грн, цю недостатність можна тимчасово перекрити випуском грошей в обіг. Після того, як гроші почнуть повертатись у банки на депозити, можна буде поступово вилучати їх з обігу. Крім того, можна зробити примусовим придбання населенням облігацій номіналом по 100 і 1000 грн, залежно від рівня доходу, з 23% дохідністю строком погашення від 6 місяців до 1 року. Це дасть значний поштовх у розвитку економіки і не створить загрозу економічній безпеці країни.

Список літератури

1. Ламброскини, С. Новые инструменты для рынков капитала Украины [Текст] / С. Ламброскини // Инвестгазета. – 2009. – 15 февраля. – С. 56–57.
2. Государская, И Не до веселья. [Текст] / И. Государская // Инвестгазета. – 2009. – 15 февраля. – С. 40-41.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <www.ubcuu.tv>.

Отримано 30.09.2009. ХДУХТ, Харків.

© Л.А. Бовш, 2009.

УДК 65.016.1

О.Ю. Гохберг, канд. екон. наук, доц. (*ДонНУЕТ, Донецьк*)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕКЛАМНОЇ ІНДУСТРІЇ

Розглянуто теоретичні основи сталого розвитку рекламної індустрії. Обґрунтовано необхідність оцінки трендів ринку реклами, визначення спрямованості процесу розвитку сектору і його часових характеристик.

Рассмотрены теоретические основы устойчивого развития рекламной индустрии. Обоснованы необходимость оценки трендов рынка рекламы, определение направленности процесса развития сектора и его временных характеристик.

In article are considered theoretical bases to concepts of the firm development to advertising industry. Motivated need of consideration to directivities of the process of the development and his(its) temporary features.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Рекламна індустрія являє собою сектор економіки, функціонування якого пов'язано із наданням рекламних послуг і виробництвом рекламної продукції. Цей